

mellékpublikációt hozzátehetett, de a 21. sz. könyörtelenül le fog számolni a 20. sz.-nak ezekkel a technokratáival (és itt technokratán nem a technikával foglalkozókat értem, hanem a mindent kritikátlanul kiszolgáló műszaki értelmiségi magatartásformát).

Meg vagyok győződve arról, hogy a 21. sz. az embert szolgáló és az emberi életfeltételeket emberi módon újratereztő tudományoknak az évszázada lesz. Nem megy másképp! Ha mi nem mozdulunk, akkor mozdulni fog a társadalom és a tudomány ellen fog fordulni. Ezért tehát én a magam részéről, amikor gratulálok az elmúlt évtizedekhez és gondolatban gratulálok mindazoknak – KOGUTOWITZnak, TELEKI Pálnak és a többi neves geográfusnak –, akik a hagyományos földrajznak, majd pedig a földtudománynak a művelői voltak Magyarországon és integrálni kívánták ezt a nemzet életét vizsgáló tudományok közé, akkor meg kell mondanom, hogy a gratuláció mellett én arra buzdítom a – most már nagyon is szélesan együttműködő – különböző diszciplínáknak a közösségét, hogy igyekezzék a saját maga szakmai céljait minél inkább ezekhez a 21. sz.-i elvárásokhoz és célkitűzésekhez igazítani.

Kívánok még egyszer mindenkinek jó munkát és remélem, hogy ha távozom az elnökségből, és a társadalomtudományok szintetizáló szerepével többet tudok majd foglalkozni – és meg vagyok győződve, hogy ennek egyszer valahogy sikerülni kell Európában –, akkor majd már nem csak a Kárpát-medence szintjén, hanem kontinentális európai szinten is képesek leszünk föld-, növény- és állatvilág, valamint az emberi világ komplex vizsgálatára és akkor már nem ilyen elnöki köszöntő formájában, hanem konkrét problémák megvitatásával tudunk egymással szembenézni, vagy tudunk egymás mellett ülni. Jó születésnapot, hosszú életet kívánok a földtudományok e patinás intézetének!

Sokoldalú együttműködésben az anyaországgal

BOGNÁR ANDRÁS³

Elnök Úr, kedves Vendégek!

Engedjék meg, hogy a külföldi meghívott vendégek nevében köszöntsem a jubileumi ülést. Az MTA 50 éves Földrajztudományi Kutatóintézetének nem csak Magyarország, hanem a Trianon utáni államok – az egész Kárpát-medence – földrajzi kutatásaiban meghatározó szerepe van. Értem ezt a kutatási témákra éppúgy, mint a közös projektek eredményeként megjelent könyvekre, folyóiratokra, a közös terepi munkákra, a konzultációkra.

³ Az MTA külső tagja, tanszékvezető egyetemi tanár, Zágrábi Egyetem Földrajzi Intézete, Zágráb, Horvátország

Ebbe a kutatási team-be tartozik Erdélyből ÚJVÁRI József; TÖVISSY József; BENEDEK Zoltán, e körbe tartozott KRISTÓ András (ő sajnos, néhány éve már nincs közöttünk), EIGER Tibor; Bukarestből Dan BALTEAU professzor, aki a magyar földrajzi kutatás iránti megbecsülés jeleként van jelen, valamint a Lipcsei Egyetem Földrajzi Tanszékéről Prof. Günter HERFERT és a Lipcsei Institut für Länderkunde-ből Dr. Reinhard WIESSNER professzor, Szlovákiából MIKLÓS László – aki jelenleg Szlovákia környezetvédelmi minisztere-, és Ausztriából Prof. Dr. Hans FASSMAN a Bécsi Egyetem Gazdaságföldrajzi Tanszékének vezetője, valamint Horvátországból jómagam.

Az anyaországi és a társintézetek közötti együttműködések több évtizedre tehetők, most csupán néhányat sorolnék fel a gazdaság- és társadalomföldrajz témaköréből:

- a közép-európai városfejlődés összehasonlító vizsgálata (a kutatás 5 közép-európai országra (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Ausztria és Magyarország) terjed ki;

- az eurorégiók történeti földrajzi vizsgálata, ezen belül a közép-európai régió (Lengyelország, Szlovákia, Németország, Ausztria, Magyarország) kiemelt kutatása,

- a nemzetközi migrációval kapcsolatos kutatások (osztrák, német, szlovák, román),

- etnikai földrajzi kutatások a Kárpát-medencében, ezen belül a kisebbségek kutatása (szlovák, ukrán, román, szerb, szlovén, osztrák és horvát).

Közös kutatási területek a természetföldrajz témaköréből:

- negyedek kutatás különös tekintettel a negyedidőszaki üledékek rétegtani és kortani értékelésére,

- a löszkutatás, a lösz és lösszerű üledékek vizsgálata,

- a geomorfológiai térképezés, kiemelt figyelemmel a pliocén és negyedidőszaki geomorfológiai szintekre,

- a késő kainozoikum geomorfológiájának és paleoklimatológiájának kutatása, kiemelt figyelemmel az ősföldrajzi–geomorfológiai kérdésekre, a folyóvizek, eróziós akkumulációs felszínformálására, a domborzati formák kialakulására,

- a domborzat és a neotektonika közötti összefüggések feltárása,

- a természeti környezet állapotváltozásainak vizsgálata.

Közös kutatások erdélyi, román és ukrán kollégákkal:

- az árvíz által veszélyeztetett Tisza-völgy egyes szakaszainak komplex felszínaktani vizsgálata e térségek lösz típus-területein,

- jelenkori és paleogeográfiai folyamatok vizsgálata Kárpát-medencei típus-területeken,

- az Adriai térség és a Kárpát-medence globális klímaváltozása és a környezetfejlődés rekonstrukciója témák a horvátországi kutatókkal közösen.

Számos alkalommal kaptunk felkérést közös kutatási eredményeink nemzetközi konferenciákon történő bemutatására (Kanadától a Dél-afrikai Köztársaságon, és a dél-csendes-óceáni szigeteken át Japánig). Legutóbb 2001 augusztusában Japánban a Nemzetközi Geomorfológiai Konferencián 3 előadást tartottunk az adriai- és Kárpát-

medencei térség klíma- és ökoszféra-változásairól „Löss és negyedidőszak végi ökoszféra-változások” témakörben.

A legfrissebb magyar–horvát közös kutatási témák közt szerepel a Dráva jobb és bal partjának geomorfológiai és környezetföldrajzi vizsgálata, amelyben

- a Zágrábi Egyetem Földrajzi Intézete,
- az MTA FKI,
- a Pécsi Egyetem
- és a Pécsi Akadémia Bizottság közösen dolgozik.

Végezetül engedjék meg, hogy hangsúlyozzam, milyen nagy megtiszteltetés számomra, hogy köszönhetem az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetet fennállásának 50. évfordulóján a Zágrábi Egyetem Földrajzi Tanszéke, a Horvát Földrajzi Társaság, valamint a saját nevemben.

Jól emlékszem, 1962. tavaszán, tehát közel 40 éve talákoztam először PÉCSI Márton akadémikussal Zágrában, amikor szerencsém volt kísérni horvátországi tanulmányútján. Azóta a munka- és baráti kapcsolatok folytonossá váltak PÉCSI professzorral és az MTA FKI-val. E kapcsolatok eredményeképpen a geomorfológia újjászületett Horvátországban, megélnék a kutatások több geomorfológiai tudományág terén. Ha nem lennének ezek a gyümölcsöző kapcsolatok, valószínűleg komoly lemaradásban volnánk anyaországi kollégáinkhoz képest a geomorfológiai kutatások terén.

Kiemelkedő volt az FKI szerepe a horvátországi geoökológiai és alkalmazott geomorfológiai kutatásokban is. Ennek köszönhetően nagy eredményeket értünk el a regionális tervezésben, a környezetvédelemben (különböző hulladékok elhelyezésében stb.), az ország védelmében, különösen a nemzeti függetlenségért vívott honvédő háborúban, (1991–1995 között).

Felneveltük az új geomorfológusok, fiatal tudósok gárdáját, akik munkájukkal világszerte hozzájárultak a horvátországi földtudományok megismeréséhez. E fiatal tudósok szakmai fejlődésében közvetve vagy közvetlenül felmerhetetlen segítséget nyújtott az Önök intézete.

Mint magyar, idegen környezetben élve sohasem érvényesülhettem volna, ha nem kapom meg Önöktől a megfelelő támogatást. Itt elsősorban PÉCSI Márton akadémikus úr pártfogó atyai segítségére és jó barátom, SCHWEITZER Ferenc professzor segítségére gondolok, de ugyanakkor ehhez kiemelkedő segítséget kaptunk az FKI többi munkatársától, közülük is elsősorban KIS Évát, KOCSIS Károlyt, MAROSI Sándor akadémikust, LÓCZY Dénest, BALOGH Jánost és feleségét di GLÉRIA Máriát, SOMOGYI Sándort és JUHÁSZ Ágostont kell említeni. Ezt csak úgy értelmezhetem, hogy személyükben, szakmailag és emberileg egyaránt, a magyar nemzet állt egy külhoni, kisebbségi sorsba taszított magyar geográfus mellé.

Mindezt tiszta szívből köszönöm az a sok segítséget és megtiszteltetést, amelyet Önöktől kaptam, már a miatt is, hogy a külföldről meghívott vendégek nevében is én köszönhetem Intézetüket. Mi mást mondhatok még, mint hogy Intézetük a jövőben is eredményesen végezze el a földrajztudomány terén és a magyar nemzet szolgálatában azt a nagy feladatát, amelyre hivatott. Minden jót, sok sikert kívánok további munkájukhoz, szolgáljon az a magyar nemzet büszkeségére és javára!